

Aprenentatge del Llenguatge Oral i Escrit

Codi: 102568

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2502443 Psicologia	OT	4	1

Professor de contacte

Nom: Olga Soler Vilageliu

Correu electrònic: Olga.Soler@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: No

Grup íntegre en espanyol: Sí

Altres indicacions sobre les llengües

Hi ha lectures en anglès

Equip docent

Melina Aparici Aznar

Prerequisits

És recomanable haver cursat o estar cursant l'assignatura Processos Psicològics: Pensament i Llenguatge (Psicologia del Pensament i del Llenguatge).

Se recomienda haber cursado o estar cursando la asignatura Processos Psicològics: Pensament i Llenguatge (Psicologia del Pensament i del Llenguatge).

Objectius

Català:

Aquesta assignatura forma part de la menció Anàlisi i Intervenció Psicoeducativa i està pensada per a la formació d'un/a professional en aquest àmbit. És el 50% de la matèria Adquisició del llenguatge oral i escrit i les seves dificultats, juntament amb l'assignatura Sordeses i trastorns de l'aprenentatge. Ambdues assignatures resulten també indicades en itinerari de lliure configuració, per tal d'assolir uns coneixements bàsics en la detecció de dificultats i trastorns del desenvolupament del llenguatge.

Aquesta optativa permet aprofundir en els coneixements de la psicologia del llenguatge en dos aspectes cabdals pel desenvolupament de l'infant: l'adquisició del llenguatge oral i l'aprenentatge escolar de la llengua escrita.

Pel que fa al llenguatge oral, es presentaran les diverses etapes del desenvolupament lingüístic quant als aspectes fonològics, lèxics, morfosintàctics i discursius. Aquestes seran analitzades i exemplificades des de perspectives tant monolingües com plurilingües. Els aspectes descriptius del desenvolupament s'emmarcaran en diferents postures teòriques sobre l'adquisició del llenguatge i sobre els processos d'aprenentatge. En

acabar l'assignatura l'estudiant serà capaç de situar els comportaments lingüístics particulars dels infants dins els marges establerts com a usuals en el procés d'adquisició del llenguatge, per tal de poder detectar dificultats en el desenvolupament del llenguatge.

Pel que fa a la llengua escrita, l'assignatura ofereix un marc teòric general sobre el processament de la informació en el llenguatge escrit i explica els trets fonamentals dels dos aprenentatges cabdals en les primeres etapes de l'escolaritat: la lectura i l'escriptura, en els seus aspectes motors i ortogràfics. Els estudiants aprofundiran en la recerca empírica sobre aquests aprenentatges. En acabar l'assignatura l'estudiant serà capaç d'enumerar i descriure les diferents fases en el desenvolupament de les habilitats lectoescriptores i d'identificar i explicar les dificultats específiques en aquests aprenentatges.

Castellano:

Esta asignatura forma parte de la mención Análisis e Intervención Psicoeducativa y está pensada para la formación de un / a profesional en este ámbito. Es el 50% de la materia Adquisición del lenguaje oral y escrito y sus dificultades, junto con la asignatura Sorderas y trastornos del aprendizaje. Ambas asignaturas resultan también indicadas en itinerario de libre configuración, para alcanzar unos conocimientos básicos en la detección de dificultades y trastornos del desarrollo del lenguaje.

Esta optativa permite profundizar en los conocimientos de la psicología del lenguaje en dos aspectos fundamentales para el desarrollo del niño: la adquisición del lenguaje oral y el aprendizaje escolar de la lengua e s c r i t a .

En cuanto al lenguaje oral, se presentarán las diversas etapas del desarrollo lingüístico en cuanto a los aspectos fonológicos, léxicos, morfosintácticos y discursivos. Estas serán analizadas y ejemplificadas desde perspectivas tanto monolingües como plurilingües. Los aspectos descriptivos del desarrollo enmarcarán en diferentes posturas teóricas sobre la adquisición del lenguaje y sobre los procesos de aprendizaje. Al finalizar la asignatura el estudiante será capaz de situar los comportamientos lingüísticos particulares de los niños dentro de los márgenes establecidos como usuales en el proceso de adquisición del lenguaje, para poder detectar dificultades en el desarrollo del lenguaje.

En cuanto a la lengua escrita, la asignatura ofrece un marco teórico sobre el procesamiento de la información en el lenguaje escrito y explica los rasgos fundamentales de los dos aprendizajes básicos en las primeras etapas de la escolaridad: la lectura y la escritura, en sus aspectos motores y ortográficos. Los estudiantes profundizarán en la investigación empírica sobre estos aprendizajes. Al finalizar la asignatura el estudiante será capaz de enumerar y describir las diferentes fases en el desarrollo de las habilidades lectoescriptoras y de identificar y explicar las dificultades específicas en estos aprendizajes.

Competències

- Aplicar de manera crítica, reflexiva i creativa els coneixements, habilitats i valors adquirits.
- Distingir i relacionar els diferents enfocaments i tradicions teòrics que han contribuït al desenvolupament històric de la psicologia, i conèixer la influència que han tingut en la producció del coneixement i en la pràctica professional.
- Elaborar i redactar informes tècnics sobre els resultats de l'avaluació, la recerca o els serveis sol·licitats.
- Identificar, descriure i relacionar les estructures i els processos involucrats en les funcions psicològiques bàsiques.
- Identificar i descriure els processos i les etapes del desenvolupament psicològic al llarg del cicle vital.
- Prendre decisions de manera crítica sobre l'elecció dels diferents mètodes de recerca psicològica, la seva aplicació i la interpretació dels resultats que en deriven.
- Reconèixer la diversitat del comportament humà i la naturalesa de les seves diferències, tant en la normalitat com en l'anormalitat i la patologia.
- Treballar en equip.
- Utilitzar les diferents tecnologies de la informació i de la comunicació amb finalitats diverses.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar i interpretar els resultats d'experiments sobre l'adquisició del llenguatge, l'aprenentatge de la lectura i l'aprenentatge de l'escriptura.
2. Aplicar de manera crítica, reflexiva i creativa els coneixements, habilitats i valors adquirits.
3. Descriure els processos i les etapes de l'adquisició i el desenvolupament del llenguatge oral al llarg del cicle vital.
4. Descriure i diferenciar els aspectes del procés d'adquisició del llenguatge oral en les criatures sordes respecte al de les criatures oients.
5. Descriure i reconèixer els diferents estils en l'aprenentatge del llenguatge oral i escrit.
6. Descriure i relacionar les diferents fases del processament i la producció del llenguatge escrit.
7. Dissenyar estudis sobre l'adquisició del llenguatge, l'aprenentatge de la lectura i l'aprenentatge de l'escriptura.
8. Elaborar informes a partir dels resultats obtinguts en estudis sobre l'adquisició del llenguatge, l'aprenentatge de la lectura i l'aprenentatge de l'escriptura.
9. Identificar les característiques principals dels enfocaments teòrics en l'estudi de l'adquisició del llenguatge i els mecanismes d'aprenentatge i desenvolupament proposats.
10. Reconèixer la influència dels factors del context en les diferències (individuals) observades en l'adquisició del llenguatge.
11. Treballar en equip.
12. Utilitzar les diferents tecnologies de la informació i de la comunicació amb finalitats diverses.

Continguts

BLOC 1: APRENTATGE DE LA LLENGUA ORAL

1. Adquisició del llenguatge

1.1 Teories sobre l'adquisició del llenguatge: innatistes; constructivistes; sòcio-interaccionistes

1.2 Mètodes d'estudi: metodologia observacional; paradigmes experimentals

2. Etapes i processos d'adquisició del llenguatge

2.1 Comunicació prelingüística: l'aparició de la comunicació intencional; les adaptacions de l'adult

2.2 Adquisició del lèxic: les primeres paraules; l'explosió lèxica; fenòmens evolutius en l'adquisició del significat

2.3 Desenvolupament fonològic: les habilitats de percepció de la parla dels nadons; conductes prelingüístiques; desenvolupament fonològic i processos de simplificació

2.4 Procés d'adquisició morfosintàctica: la parla telegràfica; l'adquisició de la morfologia; l'oració simple i les modalitats oracionals

3. El desenvolupament del llenguatge més enllà dels cinc anys: 'desenvolupaments tardans'

3.1 Desenvolupaments semàntics i pragmàtics posteriors: els significats no literals.

3.2 Desenvolupaments sintàctics posteriors: les oracions compostes; les estructures sintàctiques complexes.

3.3. Construcció del discurs.

BLOC 2: APRENTATGE DE LA LLENGUA ESCRITA

4. Presentació de la llengua escrita. Sistemes d'escriptura i el principi alfabètic.

5. Reconeixement de la llengua escrita. Unitats de representació i models.

6. Aprenentatge de la llengua escrita a l'escola.

6.1. Aprenentatge de la lectura. Processos i unitats. Bases per l'aprenentatge de la lectura.

6.2. Aprenentatge de l'escriptura: ortografia/spelling. Fases.

7. Producció de l'escriptura. Bases biològiques i models teòrics. Nivells en el procés de producció de l'escriptura.

7.1. Estudis Nivell 1: Planificació. Narrativa, gèneres literaris, pragmàtica.

7.2. Estudis Nivell 2: traducció. Qualitat de l'escriptura. Estudis on line: Pausas i Bursts. Ortografia.

7.3. Estudis Nivell 3: fluïdesa i programació motora.

Castellano:

BLOQUE 1: APRENDIZAJE DE LA LENGUA ORAL

1. Adquisición del lenguaje

1.1 Teorías sobre la adquisición del lenguaje: innatistas; constructivistas; socio-interaccionistas

1.2 Métodos de estudio: metodología observacional; paradigmas experimentales

2. Etapas y procesos de adquisición del lenguaje

2.1 Comunicación prelingüística: la aparición de la comunicación intencional; las adaptaciones del adulto

2.2 Adquisición del léxico: las primeras palabras; la explosión léxica; fenómenos evolutivos en la adquisición del significado

2.3 Desarrollo fonológico: las habilidades de percepción del habla de los bebés; conductas prelingüísticas; desarrollo fonológico y procesos de simplificación

2.4 Proceso de adquisición morfosintáctica: el habla telegráfica; la adquisición de la morfología; la oración simple y las modalidades oracionales

3. El desarrollo del lenguaje más allá de los cinco años: 'desarrollos tardíos'

3.1 Desarrollos semánticos y pragmáticos posteriores: los significados no literales.

3.2 Desarrollos sintácticos posteriores: las oraciones compuestas; las estructuras sintácticas complejas.

3.3. Construcción del discurso.

BLOQUE 2: APRENDIZAJE DE LA LENGUA ESCRITA

4. Presentación de la lengua escrita. Sistemas de escritura y el principio alfabético.

5. Reconocimiento de la lengua escrita. Unidades de representación y modelos.

6. Aprendizaje de la lengua escrita en la escuela.

6.1. Aprendizaje de la lectura. Procesos y unidades. Bases para el aprendizaje de la lectura.

6.2. Aprendizaje de la escritura: ortografía / spelling. Fases.

7. Producción de la escritura. Bases biológicas y modelos teóricos. Niveles en el proceso de producción de la escritura.

7.1. Estudios Nivel 1: Planificaci3n. Narrativa, g3neros literarios, pragm3tica.

7.2. Estudios Nivel 2: traducci3n. Calidad de la escritura. Estudios on line: Pausas y Bursts. Ortograf3a.

7.3. Estudios Nivel 3: fluidez y programaci3n motora.

Metodologia

El nucli principal de l'assignatura el constitueixen les activitats dirigides, amb classes magistrals, classes de tipus seminari i classes on es treballar3 amb soluci3 de problemes, estudi de casos, i discussions participatives. Les activitats supervisades consistiran en la supervisi3 del treball en grup i la realitzaci3 d'exercicis que es podran dur a terme al campus virtual. Les activitats aut3nomes inclouen les d'estudi personal, lectura d'articles proposat per les professores i aprofundiment personal en el contingut de l'assignatura, i l'elaboraci3 de treballs i presentacions en equip.

Activitats formatives

T3tol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes magistrals	24	0,96	3, 4, 6, 9
Classes pr3ctiques: estudi de casos	12	0,48	1, 2, 3, 4, 5, 8, 11
Tipus: Supervisades			
Exercicis d'autoavaluaci3 al campus Virtual	10	0,4	6, 9
Tutories: preparaci3 del treball en grup	7	0,28	7, 11
Tipus: Aut3nomes			
Cerca de documentaci3	10	0,4	12
Lectura de textos i estudi	57	2,28	1, 12
Preparaci3 de treballs i presentacions	30	1,2	1, 2, 7, 11

Avaluaci3

L'avaluaci3 continuada es dur3 a terme amb tres tipus d'evid3ncies. El pes m3s important de les evid3ncies d'aprenentatge el t3 una prova d'avaluaci3 individual i escrita (EV3) (50%) que es realitzar3 despr3s de les sessions de classe (setmana 17).

Durant les sessions de soluci3 de problemes i estudi de casos es presentaran evid3ncies amb valor del 25%, per escrit i de forma individual o en grup (EV2). La participaci3 a les discussions en gran grup o al f3rum de l'assignatura es valoraran amb un 25% (EV1). En el bloc d'escriptura els estudiants participaran exposant oralment i per parelles articles de recerca en sessions de seminari. Els continguts d'aquestes exposicions seran tamb3 mat3ria avaluable en la prova escrita.

Es considerar3 que un estudiant 3s avaluable si ha lliurat evid3ncies d'aprenentatge amb un pes igual o superior al 40% de la qualificaci3 de l'assignatura (4 punts).

L'assignatura es considerar3 superada si l'estudiant ha dut a terme un m3nim de quatre de les sessions de casos pr3ctics, i ha obtingut una qualificaci3 superior a 5 com a resultat de la suma de les evid3ncies.

Podran optar a la reavaluació aquells estudiants que superin la qualificació de 4 però no arribin a obtenir un 5. En aquest cas, caldrà recuperar les evidències no superades per obtenir la qualificació d'aprovat.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
EV1. Avaluació de la participació a les sessions de classe	25%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 9, 10, 12
EV2. Avaluació d'estudi de casos	25%	0	0	3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11
EV3. Prova escrita	50 %	0	0	2, 8

Bibliografia

Aguado, G. (1995). El desarrollo del lenguaje de 0 a 3 años: bases para un diseño curricular en la educación infantil. Madrid: CEPE.

Andreu, L.; Serra, J.M.; Soler, O.; Tolchinsky, L. (2013) Trastorns d'aprenentatge de l'escriptura i de les matemàtiques. Barcelona: Editorial UOC.

Aparici, M. (2006). L'adquisició del llenguatge. En O. Soler (coord.) (2006). Psicologia del Llenguatge. Barcelona: EdiUOC.

Clemente, R. (1995). Desarrollo del Lenguaje. Manual para profesionales de la intervención en ambientes educativos. Barcelona: Octaedro

Cuetos Vega, F. (2010) Psicología de la lectura. Valencia: Wolters-Kluwert.

Díez de Ulzurrun, A. (2007) L'aprenentatge de la lectoescriptura des d'una perspectiva constructivista. Barcelona: Graó.

Dupoux, E. & Franck, S. (2001) (eds.) Language, Brain, and Cognitive Development: Essays in Honor of Jacques Mehler. Cambridge, Mass: MIT Press.

K. Karmiloff K. & Karmiloff-Smith, A. (2005).Hacia el lenguaje: del feto al adolescente. Madrid: Morata.

López-Higes Sánchez, R. (2003) Psicología del Lenguaje. Madrid: Pirámide.

Serra, M., Solé, M.R., Serrat, E., Bel, A. & Aparici, M. (2000). La adquisición del lenguaje. Barcelona: Ariel.

Soler, O., Kandel, S. (2009) Factores lingüísticos en la programación del trazo en la escritura infantil: importancia de la estructura silábica. Infancia y Aprendizaje, 32(2), 189-198.

Teberosky, A. & Solé, I. (1999) Psicopedagogía de la lectura i de l'escriptura. Barcelona: EdiUOC.

Tolchinsky, L. (1993) Aprendizaje del lenguaje escrito, Barcelona: Anthropos.

Tolchinsky, L. (2004). The nature and scope of later language development. En R.A. Berman (Ed.), Language Development across Childhood and Adolescence (pp. 233-248). Amsterdam: John Benjamins.

Tolchinsky, L., Rosado, E., Aparici, M. & Perera, J. (2005). Becoming Proficient Educated Users of Language. En D. Ravid & H. Shyldkrot (Eds.), Perspectives on Language and Language Development. Essays in honor of Ruth A. Berman (pp. 375-390). Dordrecht: Kluwer.

Van Galen, G.P. (1991) Handwriting: Issues for a psychomotor theory. Human Movement Science, 10, 165-247.

Zesiger, p. (2003) Acquisition et troubles de l'écriture, Enfance, 55 (1), 56-64.

